

Nr 15.

Ankom till riksdagens kansli den 12 april 1918 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående krigstidstillägg under år 1918 åt pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa.

I den till riksdagen den 14 januari 1918 avlätna propositionen, nr 2, med förslag till tilläggsstat till riksstaten för år 1918 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på proposition angående krigstidstillägg för år 1918 åt pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa beräkna för ändamålet under tionde huvudtiteln på tilläggsstat för år 1918 såsom förslagsanslag ett belopp av 300,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 15 mars 1918 avlåten proposition, nr 180, föreslagit riksdagen att

a) för beredande under år 1918 av krigstidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa å tilläggsstat för år 1918 under tionde huvudtiteln anvisa såsom förslagsanslag ett belopp av 360,000 kronor; samt

b) godkänna följande allmänna grunder för krigstidstilläggets utgående:

§ 1.

Krigstidstillägg tillkommer sådana änkor och barn efter delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa, som vid ingången av år 1918 ägt åtnjuta pension från nämnda kassa.

§ 2.

Krigstidstillägget utgår till pensionsberättigad änka med 125 kronor jämte en tredjedel av pensionsförmånernas för ecklesiastikåret 1917—1918 bestämda belopp, dock högst med tillhoppa 300 kronor;

till pensionsberättigad änka med pensionsberättigade minderåriga barn med 125 kronor till ankan och med 75 kronor för vart pensionsberättigat barn jämte en tredjedel av ankans och barnens för ecklesiastikåret 1917—1918 bestämda pensionsförmåner, dock högst med tillhoppa 350 kronor för änka med 1 pensionsberättigat barn, 400 kronor för änka med 2 pensionsberättigade barn, 450 kronor för änka med 3 pensionsberättigade barn, 500 kronor för änka med 4 pensionsberättigade barn o. s. v.;

till pensionsberättigat minderårigt barn utan pensionsberättigad moder med 75 kronor jämte en tredjedel av pensionsförmånernas för ecklesiastikåret 1917—1918 bestämda belopp, dock att krigstidstillägget icke må överstiga för 1 barn 250 kronor, för 2 syskon 300 kronor, för 3 syskon 350 kronor, för 4 syskon 400 kronor o. s. v.; samt

till annan pensionär med 75 kronor jämte en tredjedel av pensionsförmånernas för ecklesiastikåret 1917—1918 bestämda belopp, dock högst med tillhoppa 250 kronor;

allt dock under iakttagande, att krigstidstillägget icke får överstiga pensionsförmånernas för året bestämda belopp i annat fall, än då detta årsbelopp är lägre än ovan angivna grundbelopp (125 kronor för änka, 200 kronor för änka med 1 pensionsberättigat barn, 275 kronor för änka med 2 pensionsberättigade barn o. s. v.), i vilket fall endast en mot samma grundbelopp svarande summa skall såsom krigstidstillägg utgå.

§ 3.

Om till krigstidstillägg av nu ifrågavarande slag berättigad änka eller barn under år 1918 avlidit, inträder stärbhuset i den avlidnas rätt.

§ 4.

Med minderårigt barn avses här sådant barn, som icke uppnått 21 års ålder.

§ 5.

Den, som åtnjuter full försörjning av den allmänna fattigvården, må icke komma i åtnjutande av ifrågavarande krigstidstillägg.

§ 6.

Krigstidstillägget utbetalas på en gång i den ordning, som av Kungl. Maj:t bestämmes;

c) medgiva, att ur ifrågavarande anslag må utgå ersättning för kostnader, förbundna med utbetalandet av krigstidstillägget.

Denna proposition har överlämnats till första särskilda utskottet för förberedande behandling.

På sätt framgår av ett vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 15 mars 1918 har vederbörande departementschef vid ärendets föredragning i statsrådet anfört följande:

»För beredande under år 1917 av krigstidshjälp åt pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa anvisade 1917 års riksdag, på Kungl. Maj:ts i proposition den 23 april 1917 (nr 335) därom gjorda framställning, på extra stat för år 1918 under tionde huvudtiteln såsom förslagsanslag ett belopp av 50,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att av tillgängliga medel under år 1917 låta utbetala vad som för ändamålet erfordrades, varjämte riksdagen för ifrågavarande krigstidshjälp utgående godkände vissa allmänna grunder av enahanda innehåll, som av riksdagen faststälts för krigstidshjälp under år 1917 åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst.

I enlighet med vad riksdagen sålunda beslutit, fastställde Kungl. Maj:t genom kungörelse den 13 augusti 1917 följande

Allmänna grunder för krigstidshjälpens utgående.

§ 1.

Krigstidshjälp tillkommer, med nedan angivna undantag och begränsningar, sådana behövande änkor och barn efter delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa, som vid ingången av år 1917 ägde åtnjuta pension från nämnda kassa.

§ 2.

Krigstidshjälp utgår till pensionsberättigad änka med 100 kronor, dock att krigstidshjälp och pensionsförmånerna icke må tillhopa överstiga 600 kronor för år räknat; till pensionsberättigad änka med pensionsberättigade minderåriga barn med 100 kronor för änkan och med 50 kronor för vart pensionsberättigat barn, dock att krigstidshjälp jämt pensionsförmånerna icke må tillhopa för änka och barn överstiga 900 kronor för år räknat;

till pensionsberättigat minderårigt barn utan pensionsberättigad moder med 50 kronor, dock att krigstidshjälpen och pensionsförmånerna icke må tillhopa överstiga för ett barn 300 kronor, för två syskon 600 kronor och för tre eller flera syskon 900 kronor, allt för år räknat; samt

till annan pensionär med 50 kronor, dock att krigstidshjälpen och pensionsförmånerna tillhopa icke må överstiga 300 kronor för år räknat.

§ 3.

Om till krigstidshjälp av nu ifrågavarande slag berättigad änka eller barn under år 1917 avlidit, inträder stärbhuset i den avlidnas rätt till dylik hjälp.

§ 4.

Den, som åtnjuter full försörjning av den allmänna fattigvården, må icke komma i åtnjutande av ifrågavarande krigstidshjälp.

§ 5.

Krigstidshjälpen utbetalas på en gång i den ordning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

Tillika meddelade Kungl. Maj:t, sedan statskontoret efter hörande av direktionen för prästerskapets änke- och pupillkassa avgivit utlåtande i ämnet, följande

Föreskrifter beträffande utbetalning av krigstidshjälpen:

Behov av krigstidshjälp för pensionsberättigade änkor och barn skall anses föreligga, då sammanlagda beloppet av vederbörandes inkomster under år 1916 icke överstigit följande belopp, nämligen:

för pensionsberättigad änka utan pensionsberättigade minderåriga barn 800 kronor;

för pensionsberättigad änka med pensionsberättigade minderåriga barn tillhopa 1,200 kronor;

för pensionsberättigade minderåriga barn utan pensionsberättigad moder: för ett barn 400 kronor, för två syskon tillhopa 800 kronor, för tre eller flera syskon tillhopa 1,200 kronor; samt

för annan pensionär 400 kronor.

Den, som anser sig berättigad till krigstidshjälp enligt denna kungörelse (änka för egen del och för minderårigt barn, förmyndare för myndling), bar att före 1917 års utgång till direktionen för prästerskapets änke- och pupillkassa ingiva sin till nämnda direktion ställda ansökning därom, försedd med intyg av myndighet i orten (pastorsämbete, kommunalnämndsordförande, länsman, roteman eller annan) eller ock av två trovärdiga män rörande sökandens inkomster under år 1916, allt i enlighet med härvid fogat formulär; skoland myndighets intyg lämnas avgiftsfritt.

Krigstidshjälpen skall, så snart efter ansökningens ingivande ske kan, av direktionen för prästerskapets änke- och pupillkassa i en summa utbetalas; och skall direktionen äga att från statskontoret på rekvisition utbekomma erforderliga medel mot redovisningsskyldighet inför kammarrätten.

Över direktionens beslut i fråga om utbetalande av krigstidshjälp må besvär anföras i samma ordning, som i § 31 av reglementet för prästerskapets änke- och pupillkassa den 6 november 1874 sägs.

Blanketter till ansökning om krigstidshjälp tryckas genom direktionens för prästerskapets änke- och pupillkassa försorg och tillhandahållas av samma direktion.

Utgifterna för krigstidshjälpen skola av statskontoret bestridas förskottsvis av tillgängliga medel samt efter 1918 års ingång avföras å det på extra stat för samma år under riksstatens tionde huvudtitel för ändamålet uppförda förslagsanslaget.

Såsom framgår av det utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 31 december 1917, som fogats vid Kungl. Maj:ts till innevarande års riksdag avlätna proposition med förslag till tilläggsstat till riksstaten för år 1918, har framställning gjorts såväl av centralstyrelsen för allmänna svenska prästföreningen i skrivelse den 16 november 1917 som av biskopskonferensen i skrivelse den 27 i samma månad om utverkande för år 1918 av ett tillfälligt dyrtidsunderstöd åt avlidna prästers obemedlade änkor och barn. I båda framställningarna föreslås, att understödet skulle utgå efter vissa förhöjda grunder.

Enligt vad jag till nämnda statsrådsprotokoll uttalade, ansåg jag det uppenbart, att understöd av statsmedel även under år 1918 borde beredas pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa i likhet med vad som ägt rum under år 1917. I överensstämmelse med vad chefen för finansdepartementet nämnda den 31 december 1917 till statsrådsprotokollet över finansärenden anfört i fråga om krigstidstillägg för år 1918 åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst, torde emellertid, yttrade jag vidare, dylikt understöd böra utgå efter vissa förändrade grunder samt benämnas krigstidstillägg.

Som emellertid beredningen av ifrågavarande ärende då ännu icke var slutförd, föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att, i avbidan på proposition angående krigstidstillägg för år 1918 åt pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa, beräkna för ändamålet under tionde huvudtiteln på tilläggsstat för år 1918 såsom förslagsanslag ett belopp av 300,000 kronor.

Då jag nu anhåller att få inför Kungl. Maj:t ånyo anmäla detta ärende, vill jag till en början erinra, att Kungl. Maj:t den 18 januari 1918 till riksdagen avlätit proposition (nr 13) angående krigstidstillägg under år 1918 åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst. De allmänna grunder, som för ifrågavarande krigstidstillägg föreslogos, voro avsevärt gynnsammare än de, som tillämpats i avseende å motsvarande understöd för år 1917, i det att krigstidstilläg-

gen, utan någon av pensionsbeloppens storlek betingad uteslutning från delaktighet i understöden, föreslogos skola utgå till en var pensionsberättigad änka med 100 kronor och till ett vart pensionsberättigat minderårigt barn med 50 kronor ävensom därutöver till varje pensionsberättigad änka och varje pensionsberättigat, minderårigt barn med 30 procent av deras för året bestämda pensionsförmåner, dock att tilläggets belopp icke fick överstiga visst maximum, nämligen 250 kronor för ensam änka, 300 kronor för änka med ett barn, 350 kronor för änka med två barn, 400 kronor för änka med tre eller flera barn samt 200 kronor, 250 kronor och 300 kronor för respektive ett, två, tre eller flera pensionsberättigade minderåriga syskon utan pensionsberättigad moder. För annan pensionär föreslogs krigstidstillägget skola utgå med 50 kronor jämte 30 procent av pensionsförmånernas för året bestämda belopp, dock högst med tillhoppa 200 kronor. Vidare uteslöts bestämmelsen, att understödet tillkommer »behövande» änkor och barn, och gjordes sålunda dess utgående oberoende av vederbörandes privata ekonomi. Angående de motiv, som anfördes till stöd för de sålunda vidtagna förändringarna i avseende å grunderna för krigstidstilläggets utgående, tillåter jag mig hänvisa till det vid propositionen i utdrag fogade statsrådsprotokollet över finansärenden för den 18 januari 1918.

Omförmälda proposition har nu blivit av riksdagen behandlad, och har därvid, i enlighet med förslag av vederbörande utskott (särskilda utskottets utlåtande nr 6), riksdagen i avsevärd mån höjt de av Kungl. Maj:t föreslagna beloppen. Krigstidstillägget skall sålunda utgå med en tredjedel av pensionsförmånerna under året samt dessutom med följande grundbelopp: till pensionsberättigad änka med 125 kronor, dock högst med tillhoppa 300 kronor; till pensionsberättigad änka med pensionsberättigade minderåriga barn med 125 kronor till änkan och med 75 kronor för vart pensionsberättigat barn, dock högst med tillhoppa 350 kronor för änka med 1 pensionsberättigat barn, 400 kronor för änka med 2 pensionsberättigade barn, 450 kronor för änka med 3 pensionsberättigade barn o. s. v.; till pensionsberättigat minderårigt barn utan pensionsberättigad moder med 75 kronor, dock att krigstidstillägget icke må överstiga för 1 barn 250 kronor, för 2 syskon 300 kronor, för 3 syskon 350 kronor o. s. v., samt till annan pensionär med 75 kronor, dock högst med tillhoppa 250 kronor.

Därjämte har riksdagen föreskrivit, att krigstidstillägget icke får överstiga pensionsförmånernas för året bestämda belopp i annat fall, än då detta årsbelopp är lägre än det angivna grundbeloppet (125 kronor för änka, 200 kronor för änka med 1 pensionsberättigat barn, 275 kronor för

änka med 2 pensionsberättigade barn o. s. v.), i vilket fall endast en mot samma grundbelopp svarande summa skall såsom krigstidstillägg utgå.

Enahanda grunder, som sålunda beslutits för krigstidstillägg under år 1918 åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst, torde, i likhet med vad som ägt rum i fråga om grunderna för motsvarande understöd under år 1917, böra gälla i avseende å krigstidstillägg under år 1918 åt pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa. Då emellertid beloppen av de från prästerskapets änke- och pupillkassa utgående pensionerna bestämmas för varje ecklesiastikår i februari samma år, synes den förändring i dessa grunder böra vidtagas, att såsom grund för beräkningen av det procentuella krigstidstillägget läggas de för ecklesiastikåret 1917—1918 bestämda pensionsförmånerna.

Beträffande uttrycket »minderårigt barn» har chefen för finansdepartementet till nyssberörda statsrådsprotokoll föreslagit, att därmed borde förstås sådant barn, vilket icke uppnått den ålder, då enligt de särskilda kassornas reglementen dess rätt till pension i allmänhet upphörde. I enlighet därmed bör i fråga om pensionärer hos prästerskapets änke- och pupillkassa såsom minderåriga räknas sådana barn, som icke fyllt 21 år.

Enligt beräkningar, som inom ecklesiastikdepartementet verkställts med tillämpning av dessa grunder och med ledning av de uppgifter angående pensioner från prästerskapets änke- och pupillkassa för ecklesiastikåret 1915—1916, som fogats vid förutnämnda proposition den 23 april 1917 (nr 335) angående krigstidshjälp för år 1917 åt pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i nämnda kassa, skulle, därest de av Kungl. Maj:t föreslagna grunderna för krigstidstilläggs utgående till pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst tillämpats jämväl för krigstidstillägg under år 1918 åt nu förevarande änkor och barn, det, enligt vad förut nämnts, under tionde huvudtiteln på tilläggsstat för år 1918 såsom förslagsanslag reservationsvis äskade beloppet av 300,000 kronor hava erfordrats. Med anledning av de nu föreslagna höjningarna i de såsom krigstidstillägg utgående beloppen torde denna summa böra för ändamålet höjas till 360,000 kronor. I fråga om täckande av den sålunda uppkommande ökningen av 60,000 kronor kommer chefen för finansdepartementet att under riksdagens fortgång framställa förslag.

Ur detta anslag torde jämväl böra bestridas med utbetalningen av krigstidstillägget förbundna utgifter. Såsom framgår av förut omnämnda föreskrifter beträffande utbetalningen av krigstidshjälpen för år 1917, ålades direktionen för prästerskapets änke- och pupillkassa att mottaga och pröva ansökningarna om sådan hjälp samt att utbetala densamma.

Därjämte uppdrogs åt nämnda direktion att låta trycka och tillhandahålla blanketter till ansökningar om krigstidshjälp. På grund härav har kassan måst vidkännas en del utgifter för utbetalningen, varjämte arbetet därmed förorsakat kassans tjänstemän ett avsevärt arbete, beroende på den krävande prövningen av de inkomna ansökningarna. Direktionen för kassan har i anledning härav hemställt om medgivande för direktionen att i räkenskaperna över den av direktionen för år 1917 utbetalda krigstidshjälpen upptaga dels det belopp, vartill av direktionen bestridda direkta utgifter för densamma visat sig uppgå, och dels gottgörelse för besvär med krigstidshjälpens utbetalande med 500 kronor åt envar av direktionens sekreterare, kamrerare och kassör. Till frågan om beredande av medel för täckande av dessa kostnader torde jag få återkomma i annat sammanhang.

Jämväl arbetet med utbetalningen av krigstidstillägget för år 1918 bör ombesörjas av sagda direktion. Då det torde vara lämpligast, att alla utgifter i samband med denna utbetalning täckas av det anslag, som må komma att av riksdagen för ändamålet beviljas, synes medgivande böra inhämtas av riksdagen att ur det ifrågasatta anslaget utbetala jämväl erforderlig ersättning till prästerskapets änke- och pupillkassa och dess tjänstemän. Ett exakt angivande av det härför erforderliga beloppet är ej möjligt; emellertid synes arbetet under år 1918 ej böra bliva så betungande som under år 1917, enär krigstidstillägget är avsett att utgå till samtliga pensionärer, varför några ansökningar icke bliva erforderliga. I anledning härav torde omkostnaderna ej komma att uppgå till något större belopp, trots det väsentligt ökade antalet personer, som bliva delaktiga av krigstidstillägget. De närmare bestämmelserna angående utbetalning av dylik ersättning samt angående gottgörelse för ökat arbete till följd av utbetalningen av krigstidstilläggen torde böra meddelas av Kungl. Maj:t.»

Utskottet. Utskottet har icke funnit något att erinra mot vad Kungl. Maj:t i förevarande proposition föreslagit och hemställer alltså,

att riksdagen må

a) för beredande under år 1918 av krigstidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa å tilläggsstat för år 1918 under tionde huvudtiteln anvisa såsom förslagsanslag ett belopp av 360,000 kronor;

b) godkänna följande allmänna grunder för krigstidstilläggets utgående:

§ 1.

Krigstidstillägg tillkommer sådana änkor och barn efter delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa, som vid ingången av år 1918 ägt åtnjuta pension från nämnda kassa.

§ 2.

Krigstidstillägget utgår till pensionsberättigad änka med 125 kronor jämte en tredjedel av pensionsförmånernas för ecklesiastikåret 1917—1918 bestämda belopp, dock högst med tillhoppa 300 kronor;

till pensionsberättigad änka med pensionsberättigade minderåriga barn med 125 kronor till änkan och med 75 kronor för vart pensionsberättigat barn jämte en tredjedel av ankans och barnens för ecklesiastikåret 1917—1918 bestämda pensionsförmåner, dock högst med tillhoppa 350 kronor för änka med 1 pensionsberättigat barn, 400 kronor för änka med 2 pensionsberättigade barn, 450 kronor för änka med 3 pensionsberättigade barn, 500 kronor för änka med 4 pensionsberättigade barn o. s. v.;

till pensionsberättigat minderårigt barn utan pensionsberättigad moder med 75 kronor jämte en tredjedel av pensionsförmånernas för ecklesiastikåret 1917—1918 bestämda belopp, dock att krigstidstillägget icke må överstiga för 1 barn 250 kronor, för 2 syskon 300 kronor, för 3 syskon 350 kronor, för 4 syskon 400 kronor o. s. v.; samt

till annan pensionär med 75 kronor jämte en tredjedel av pensionsförmånernas för ecklesiastikåret 1917—1918 bestämda belopp, dock högst med tillhoppa 250 kronor;

allt dock under iakttagande, att krigstidstillägget icke får överstiga pensionsförmånernas för året bestämda belopp i annat fall, än då detta årsbelopp är lägre än ovan angivna grundbelopp (125 kronor för änka, 200 kronor för änka med 1 pensionsberättigat barn, 275 kronor för änka med 2 pensionsberättigade barn

Första särskilda utskottets utlåtande Nr 15.

o. s. v.), i vilket fall endast en mot samma grundbelopp svarande summa skall såsom krigstidstillägg utgå.

§ 3.

Om till krigstidstillägg av nu ifrågavarande slag berättigad änka eller barn under år 1918 avlidit, inträder stärbhuset i den avlidnas rätt.

§ 4.

Med minderårigt barn avses här sådant barn, som icke uppnått 21 års ålder.

§ 5.

Den, som åtnjuter full försörjning av den allmänna fattigvården, må icke komma i åtnjutande av ifrågavarande krigstidstillägg.

§ 6.

Krigstidstillägget utbetalas på en gång i den ordning, som av Kungl. Maj:t bestämmes; samt

c) medgiva, att ur ifrågavarande anslag må utgå ersättning för kostnader, förbundna med utbetalandet av krigstidstillägget.

Stockholm den 12 april 1918.

På utskottets vägnar:

PHILIP KLINGSPOR.

Närvarande: Se utlåtandet nr 13.
